

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

§ 101

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen yhtiöittämisen lähtökohdat

TRE:6295/14.02.00/2021

Valmistelija / lisätiedot:
Arto Vuojolainen

Valmistelijan yhteystiedot

Controller Ville Taivassalo, puh. 041 730 5437 ja joukkoliikennejohtaja
Mika Periviita, puh. 050 326 7007, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Kaupunginlakimies Jouko Aarnio, puh. 040 514 4884, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Juha Yli-Rajala, Konsernijohtaja

Päätösehdotus

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen yhtiöittämisselvityksen
lähtökohdat merkitään tiedoksi.

Selvitystä ei aloiteta vielä, vaan asia tuodaan konsernijaoston linjattavaksi
uudelleen myöhemmin, kun joukkoliikennekokonaisuuden tulevaisuuden
organisoitumisesta on tarkempaa tietoa ja allianssimallin toimivuudesta
on saatu enemmän kokemuksia.

Perustelut

Konsernijaoston 31.8.2021 § 81 hyväksymään työohjelmaan sisältyy
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen yhtiöittämisselvityksen
lähtökohdista päättäminen. Omistajaohjausyksikkö on valmistellut asiaa
yhdessä joukkoliikenteen tilaajan ja Tampereen Kaupunkiliikenne
Liikelaitoksen johdon kanssa.

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos (TKL) on kuntalain 9 luvun
mukainen kunnallinen liikelaitos. Liikelaitoksen toiminta-ajatuksena on
tuottaa korkealuokkaisia paikallisia joukkoliikennepalveluja kestävän
kehityksen mukaisesti, joustavasti, taloudellisesti ja turvallisesti. TKL:n
käytännössä ainoa sopimusasiakas on Tampereen kaupunki ja sen
tilaajayksikkö (Nysse), jolle liikelaitos tuottaa tilauksen mukaisia
liikennöintipalveluita. Liikelaitoksen palveluksessa on tällä hetkellä 318
henkilöä, joista kahdeksan määräaikaisia. TKL:n liikevaihto vuonna 2020
oli 27,1 milj. euroa ja liikeylijäämä 0,37 milj. euroa. Taseen loppusumma
31.12.2020 oli 40,0 milj. euroa. Liikelaitoksella on parhaillaan käytössä
118 linja-autoa, joista neljä kappaletta leasingrahoitteista sähköbussia.
Lisäksi liikelaitos omistaa 14 linja-autoa, jotka eivät ole liikennekäytössä
vaan toimivat tarvittaessa varakalustona. Syyskuun 2021 tilanteessa
päivittäin liikenteeseen sitoutuvien linja-autojen maksimimäärä on 91.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Liikelaitoksen yhtiöittämisen selvittäminen on laaja työkokonaisuus. Kaupungin aiempien liikelaitosten yhtiöittämisselvitysten kokemusten pohjalta voidaan arvioida, että selvitysvaihe kestää asiaan liittyvä päätöksenteko huomioiden kokonaisuudessaan 1-2 vuotta. Tämän jälkeinen käytännön yhtiöittämisvalmistelu ja toteutus kestää tyypillisesti 6-12 kuukautta.

Tampereen kaupunki on yhtiöittänyt viimeisen reilun vuosikymmenen aikana suurimman osan liikelaitoksistaan (Tampereen Sähkölaitos, Tullinkulman Työterveys, Tampereen Logistiikka, Tampereen Tilakeskus, Tampereen Voimia, Tampereen Infra). Edellisten lisäksi Tampereen Tietotekniikkakeskus Liikelaitoksen toiminta ulkoistettiin ja liikelaitos lakkautettiin vuonna 2011. Yhtiöittämiset ovat onnistuneet hyvin, vaikka tuloksissa on luonnollisesti vaihtelua ja osaa yhtiöittämisistä on ennen aikaista arvioida.

Tällä hetkellä liikelaitoksena toimii TKL:n lisäksi Tampereen Vesi, jonka yhtiöittämisselvitys on käynnissä valtuuston vuodelle 2021 asettaman tavoitteen mukaisesti. Viimeisin Vettä koskeva tilannekatsaus käsiteltiin konsernijaostossa 18.5.2021 § 47.

Omistajaohjauksyksikön käsityksen mukaan TKL:n toiminnan organisoinnille on olemassa kaksi mahdollista vaihtoehtoa: 1) Liikelaitosmalli osana kaupunkia ja sisäinen yhteistyö joukkoliikenteen tilaajayksikön kanssa tai 2) Yhtiöittäminen (in-house) ja siihen liittyvä sopimusperustainen yhteistyö tilaajan kanssa. Markkinaehtoisuuden yhtiön perustaminen ei ole voimassaolevien omistajaohjauksen periaatteiden mukaista.

Joukkoliikenteen tilaaja ja TKL ovat toimineet 1.1.2021 alkaen allianssimallilla. Aikaisempi sopimusmalli noudatteli rakenteeltaan ja sisällöltään mahdollisimman paljon kilpailuttamalla hankitun liikenteen sopimuksia. Siinä saavutetun kustannustehokkuuden vastapainoksi sopimus johti tilaajan ja tuottajan tarpeettomaan vastakkainasetteluun ja tuotannon laadunohjauksen haasteisiin. Allianssimallin tavoitteena on säilyttää saavutettu kustannustehokkuus parantaen samalla tuotannon laatua ja yhteistyötä. Tilaaja ja TKL toivovatkin yhteiselle kehittämiselle hieman lisää aikaa ennen yhtiöittämisselvityksen käynnistämistä.

TKL:n toiminta on kehittynyt viimeisen vuosikymmenen aikana merkittävästi ja esimerkiksi Tampereen Infralta suoritettujen linja-autojen korjaus- ja huoltotoiminnan siirtäminen TKL:n vastuulle vuonna 2018 toi liikelaitokselle lisää työkaluja toimintansa kehittämiseen. Myös liikelaitoksen tilakysymykset ovat akuutissa vaiheessa, sillä puhtaan energian käyttövaatimukset huomioiva varikkotoimintojen suunnittelu- ja toteutusratkaisu edellyttävät investointeja ja mahdollisesti toimintamallin muutoksia.

TKL:n yhtiöittämiselle ei ole taustalla ulkoista, esim. lainsäädännöstä seuraavaa pakottavaa tarvetta (yhtiöittämisselvoitetta), koska esimerkiksi liikelaitoksella ei käytännössä ole ulkopuolista liikevaihtoa. Yhtiöittämisen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

selvittäminen olisi siis luonteeltaan tavanomaista toiminnan kehittämisen arviointia, joka olisi tosin luontevaa jatkoa viime vuosikymmenen kehitystyölle konsernissa. Mikäli yhtiöittäminen päätetään selvittää, tulee suorittaa tyypillinen vertailu yhtiövaihtoehdon ja liikelaitoksen välillä eri näkökulmista (edut, haitat, mahdollisuudet, uhat) mm. talous, strategia, kilpailukyky, henkilöstö, riskienhallinta huomioiden.

Siinä tapauksessa, että TKL:n yhtiöittämistä ryhdytään selvittämään, noudatetaan osana asian valmistelua lakia työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa. Asia tulee mm. käsiteltäväksi kaupungin yhteistoimintaryhmässä ja Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen yhteistoimintaryhmässä.

Tiedoksi

Arto Vuojolainen, Ville Taivassalo, Mika Periviita, Juha-Pekka Häyrynen, Pekka Pirhonen, Jaana Villilä-Vakkilainen

Nähtävilläolo ja tiedoksianto asianosaiselle

Pöytäkirja asetetaan nähtäväksi 5.10.2021 kaupungin internetsivulle:

www.tampere.fi.

Päätös on lähetetty sähköpostilla 1.10.2021.

Asia on katsottavissa kaupungin internetsivulla www.tampere.fi.

Tampere
01.10.2021

Juho-Pekko Ryhänen
Hallintosihteeri

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Muutoksenhakukielto

§101

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

-vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)

-virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)

-etuusto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)